

Sari Sarkomaa kok ym.

Kirjallinen kysymys kansallisten terveydenhuollon laaturekistereiden toiminnan jatkuvuudesta, ylläpidosta sekä laajentamisesta uusiin sairaus- ja potilasryhmiin

Eduskunnan puhemiehelle

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) julkisesti esittämät suunnitelmat kansallisten terveydenhuollon laaturekisterien osittaisesta siirtämisestä hyvinvointialueiden vastuulle ovat herättäneet huolta asiantuntijoiden, terveydenhuollon ammattilaisten ja potilaiden keskuudessa. Kansallisen laaturekisteritoiminnan tavoitteena on väestön terveyden ja hyvinvoinnin parantaminen sekä sosiaali- ja terveystalouden järjestelmän kustannusvaikuttavuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen vertailukelpoiseen tietoon perustuen. Laaturekisterien avulla voidaan järjestelmällisesti ja luotettavasti seurata, vertailla ja arvioida asiakas- ja potilasryhmäkohtaisen hoidon laatua ja vaikuttavuutta. Laaturekisterien tietopohja turvaa keskeisellä tavalla vaikuttavan hoidon järjestämistä yhdenvertaisesti ja kustannustehokkaasti koko Suomessa.

Laaturekisterien ylläpito on laissa säädetty THL:n tehtäväksi. Asetuksella on määrätty kansalliset laaturekisterit, joita ylläpidetään tällä hetkellä yhdeksästä potilasryhmäkohtaisesta sairaudesta ja sairauden hoidosta: diabetes, HIV, munuaistaudit, psykoosien hoito, selkäsairaudet, sydänsairaudet, suun ja hampaiden sairaudet, tehohoito sekä tulehdukselliset reumasairaudet. THL on kansallisena toimijana tiedon kokoaja ja käsittelijä, mikä on taannut kerättävän datan laadun, tietosuoja ja vertailtavuuden. Rekisterien hyödyntämisessä on keskeistä vertaiskehittäminen, jota THL on yhdessä hyvinvointialueiden kanssa kirittänyt systemaattisesti. Laaturekisterien kautta saatava laatu- ja vaikuttavuustieto ohjaa parhaiden käytäntöjen hyödyntämistä kansallisesti, mikä parantaa hoidon vaikuttavuutta ja potilaiden yhdenvertaisuutta erityisesti kansansairauksien hoidossa.

Laaturekisterit tarvitsevat kansallista koordinaatiota. Siten luodaan toimiva pohja myös tulevaisuudessa mahdollisille uusille sairausryhmäkohtaisille laaturekistereille. Keskitetty tiedon tuotanto vähentää päällekkäistä työtä ja mahdollistaa yhteismitallisen arvioinnin. Hyvinvointialueiden resurssit ja kyky tuottaa ja ylläpitää kansallista tietopohjaa ovat epävarmat, mikä korostaa THL:n roolin säilyttämisen tärkeyttä.

Eduskunta on useina vuosina budjettimietinnössä todennut laaturekisteritoiminnan keskeiseksi välineeksi sosiaali- ja terveydenhuollon laadun, vaikuttavuuden ja kustannusten hallinnan edistämiseksi. Eduskunnan vuoden 2023 valtion talousarviota koskevassa budjettimietinnössä (VaVM 37/2022 vp) pidetään tärkeänä, että jo nimettyjen laaturekistereiden ylläpidon vaatimasta rahoituksesta huolehditaan. Lisäksi mietinnössä todetaan, että laaturekisteritoimintaa on tärkeä kehit-

Kirjallinen kysymys KK 207/2025 vp

tää ja laajentaa uusiin asiakas- ja potilasryhmiin, sillä laaturekisterien tuottama tieto parantaa hoidon laatua, vaikuttavuutta ja potilasturvallisuutta. Laaturekisterien tuottama tieto on tärkeää myös sote-uudistuksen toimeenpanossa, jossa keskeisiä tavoitteita ovat muun muassa yhdenvertaisten ja laadukkaiden sote-palveluiden turvaaminen sekä kustannusten kasvun hillitseminen. Lisäksi kiinnitettiin huomiota sosiaalipalvelujen laadun ja vertailtavuuden kehittämiseen ja pidettiin tärkeänä, että myös sosiaalihuollon laaturekistereitä kehitetään ja niitä otetaan jatkossa mukaan laaturekisteritoimintaan.

Eduskunnan vuoden 2024 valtion talousarviota koskevassa budjettimietinnössä (VaVM 14/2023 vp) korostetaan tiedolla johtamisen keskeistä merkitystä niin sosiaali- ja terveydenhuollon laadun kuin vaikuttavuuden ja kustannusten hillinnän näkökulmasta. Kansalliset tavoitteet hoidon vaikuttavuuden parantamiseksi eivät toteudu ilman laajaa tietoa terveydenhuollon palveluista. Tässä olennaista on systemaattinen tiedon tuotanto ja analysointi, jotta tietoa voidaan päätöksenteossa hyödyntää. Mietinnössä todetaan, että THL:n ylläpitämään laaturekisteritoimintaan tarvittava resurssi on pieni verrattuna rekisteritiedon tuomaan potentiaaliin hoidon laadun ja vaikuttavuuden lisäämisessä ja siten kustannusten säästämiseksi, ja siksi on keskeistä, että olemassa olevien laaturekistereiden ylläpidon vaatimasta rahoituksesta huolehditaan.

Lisäksi mietinnössä pidetään tärkeänä, että laaturekisteritoimintaa kehitetään ja laajennetaan myös uusiin asiakas- ja potilasryhmiin, sillä laaturekisterien tuottama tieto parantaa hoidon laatua, vaikuttavuutta ja potilasturvallisuutta. Lisäksi mietinnössä todetaan, että hoitotyön ja hoitotieteen asiantuntemusta tulee vahvistaa laaturekisteritoiminnan tietotuotannossa ja yleisessä kehittämistyössä. Laaturekistereiden laajentamisessa on tärkeää painottaa esimerkiksi leikkaushoidon kehittämistoimintaa sekä suurimpia kansansairauksia, kuten syöpäsairauksia.

Eduskunnan hyväksymässä vuoden 2025 valtion talousarviota koskevassa budjettimietinnössä (VaVM 25/2024 vp) pidetään laaturekisteritoimintaa erittäin tärkeänä sosiaali- ja terveydenhuollon laadun, vaikuttavuuden ja kustannusten hillinnän näkökulmasta. Rekisteritoiminnan kehittämistä ja laajentamista pidetään tärkeänä ja samoin sitä, että myös hoitotyön laadun ja vaikuttavuuden tulee olla mukana valtakunnallisessa vaikuttavuustyössä ja laaturekistereiden kehittämisessä.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan on kirjattu, että vaikuttavien menetelmien ja parhaiden käytäntöjen käyttöä palvelujärjestelmässä vahvistetaan sekä otetaan käyttöön yhdenmukaisesti arvioituja, vaikuttavia ja kustannusvaikuttaviksi todettuja menetelmiä sosiaali- ja terveydenhuollossa. Ohjelmassa on kirjattu, että sosiaali- ja terveydenhuollon vaikuttavien menetelmien ja parhaiden käytäntöjen käyttöönoton tehostamiseksi panostetaan kansallisen arviointiosaamisen ja päätöksenteon vahvistamiseen, laatu- ja vaikuttavuustietotuotantoon, suositusten kehittämiseen sekä vakiinnuttamiseen palvelujärjestelmään. Lisäksi hallitusohjelmaan on kirjattu, että tehostetaan systemaattista vertailukelpoisen laatu-, vaikuttavuus- ja kustannusvaikuttavuustiedon tuotantoa, tiedon analysointia ja hyödyntämistä. Ohjelmassa todetaan, että palveluvalikoiman määrittelyssä, laaturekistereissä sekä hoito- ja toimenpidesuosituksissa painotetaan väestön hyvinvoinnin ja terveyden sekä palveluiden kustannusvaikuttavuuden kannalta merkittävimpiä toimia.

Kirjallinen kysymys KK 207/2025 vp

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimiin hallitus ryhtyy varmistaakseen hallitusohjelmaan kirjatun tavoitteen tehostaa systemaattista vertailukelpoisen laatu-, vaikuttavuus- ja kustannusvaikuttavuustiedon tuotantoa, tiedon analysointia ja hyödyntämistä,

mihin toimiin hallitus ryhtyy turvataakseen terveydenhuollon kansallisten laaturekisterien tiedontuotannon ja varmistaakseen Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksessa ja sen vastuulla kansallisesti toimivien laaturekisterien toiminnan ja

mihin toimiin hallitus ryhtyy varmistaakseen olemassa olevien laaturekisterien ylläpidon ja laajentamisen uusiin sairaus- ja potilasryhmiin?

Helsingissä 13.6.2025

Sari Sarkomaa kok

Mia Laiho kok

Maaret Castrén kok